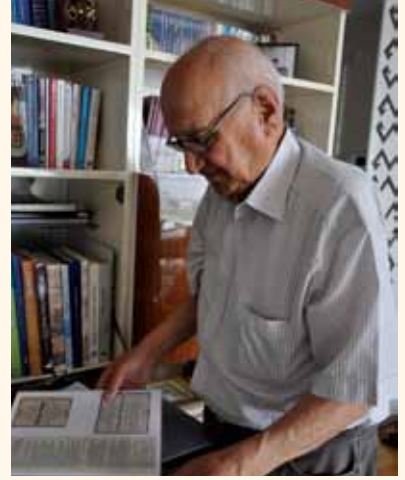


50'nci Yıl Söyleşileri: Süha Tarman Şubenin Kuruluş Yılları

EMO İzmir Şubesi'nin 50'inci yıldönümü nedeniyle Şube'nin kuruluş ve örgütlenme yılları olarak kabul edilen 1969-1970 ve 1971'de görev alan Süha Tarman'a söyleşi yaptık.

İzmir'de 1937 yılında doğan Süha Tarman, 1960'da İstanbul Teknik Üniversitesi'nden elektrik mühendisi olarak mezun oldu. Mezun olmasının hemen ardından Elektrik Mühendisleri Odası'na (EMO) 1116 sicil numarası ile üye olan Tarman, EMO İzmir Şubesi'nin kurulması için EMO Yönetim Kurulu'na dilekçe veren imza atan 10 üye arasında yer aldı. ESHOT bünyesinde yer alan 10 mühendisin imzasını taşıyan dilekçeye ilk sırada imza atan Tarman, 18 Ocak 1969-17 Ocak 1970 tarihleri arasında EMO İzmir Şubesi 2. Dönem Yönetim Kurulu'nda da görev aldı. 17 Ocak 1970-16 Ocak 1971 tarihlerinde görev yapan EMO İzmir Şubesi 3. Dönem Yönetim Kurulu'nda önce üye sonra da başkan yardımcısı olarak görev alan Tarman, İnşaat Mühendisleri Odası İzmir Şubesi'nin binasında süren EMO çalışmalarının katkı sağladı. Tarman'ın görev yaptığı dönemde Alsancak'ta Plevne Bulvarı'ndaki çalışma ofisi satın alındı. Şube'nin kuruluş dilekçesinde ismi olan Tarman, sonrasında EMO'nun İzmir'de kök salmasını katkı sağlayan çalışmaların içinde yer aldı.



EMO -Öncelikle mezun olduğunuz yılların mühendisliği ve toplumsal yaşamı hakkında bilgi verebilir misiniz? Toplumun mühendise bakışı nasıldı?

Mezun olduğumuz yıllarda mühendisler bugünküne benzer sorunlar daha ağır biçimde yaşıyordu. Çoğu genç arkadaşımızın, teknisyen, usta gibi çalışma alanındaki diğer meslek mensuplarıyla sorunlar yaşıyordu. Mühendislik eğitiminde yetersizlikler üst noktaydı. Benim mezun olduğum İstanbul Teknik Üniversitesi'nde dahi laboratuvar olanakları azdı. Türkçe kitap bulmak çok zordu. Çeviriler yetersiz olduğu gibi yabancı kökenli kelimelerin çokluğu nedeniyle kitapların anlaşılması dahi zordu. Ülkede fabrika sayısı bile kısıtlı olduğunda staj yapma olanağı bile yoktu.

Mezuniyet sonrası fabrikalarda işe başlayan genç mühendisler uygulama eksikleri nedeniyle oldukça zorlanı-

yordu. Ben İzmir'de ESHOT ve Elektrik Fabrikasında staj yaparak meslek hayatıma başladım. Her şeyi sıfırdan, direk dikmeden başlayarak öğrendik.

1970'lerde bir fabrikaya arıza nedeniyle çağırıldık, gittiğimizde hala buşonlu sigorta kullandıklarını gördük. Soğukkuşudaki ana trafo merkezinden enerjiyi keserek müdahale edilebildi. Sigortanın porselen kısmı iyice yıprandığı için usta ancak boru anahtarıyla açabildi. İçinde çok telli atması mümkün olmayan birçok telli bir sargı çıktı. Sigortanın atma şansı olmadığından bağlantı ancak ana trafo merkezindeki sigortanın açmasıyla kesiliyordu. Kentte genç mühendislerin karşılaştığı tablo genel itibarıyla böyleydi.

Zaman içinde elektrik mühendisin sorunları kolayca çözen pratik önerilerde bulunduğu görülmesi üzerine fabrika gibi üretim tesislerinde mühendislerin istihdam edilmesi, en

azından danışman statüsünde görev alması genel kabul gördü. ESHOT'dan yetişen, deneyim kazanan arkadaşlarımız sonrasında İzmir'deki üretim tesislerinde görev üstlenerek, ülkemizin sanayileşme çabalarına önemli katkıları sundu.

İzmir'de elektrik ilk olarak 1928'de kullanılmaya başladı. Belçikalılar kurdukları Elektrik Fabrikası'nın yanında elektrik dağıtım şebekesine ilişkin de ilk adımları attılar. Bugün halen kullandığımız şebekenin çekirdeği o dönemde oluştu. Sonradan kamulaştırılıp faaliyetler ESHOT'a devredilse de Belçikalıların kurduğu yönetim sisteminin etkileri uzun yıllar devam etti.

EMO -Nasıl bir etki, örneğin İzmir'de ülkenin geri kalanından farklı olarak kullanılan terimler mi vardı?

Kamulaştırma öncesinde elektrik bağlantı talebi, abonelik gibi belgelerin yanında mühendislerin kullandığı işe başlama ve bitirme belgeleri de Fransızcaydı.

Sahadaki teknik ekipte çalışmalarının Fransızca hazırlanmış, tutanaklar, belgeler aracılığıyla yürütüyordu. Örneğin ESHOT'da işe başladığım ilk yıllarda trafo merkezleri için Fransızcadan bozma "kabin" kelimesinin kullandığını gördüm. Bazı arkadaşlara "kabiner" diye sesleniyorlardı. Sonradan trafo merkezinin anahtarına sahip olan teknisyene "kabiner" denildiğini anladım. Bir gün sık sık "potokabin"e gittim diyen teknisyen arkadaş, nereye gittiğini göstermesini istediğimde, direk tipi trafuyu kastettiğini anladım. Örneğin İzmir'de halen Fransızcası "fusible" olan sigorta yerine, bozuk bir aksanla "fuzible" kelimesinin kullanımına rastlayabilirsiniz.

EMO -EMO'nun İzmir'deki örgütlüğü nasıl oluştu. Şube kurulmasının EMO çalışmalarına nasıl katkısı oldu?

İzmir'de şube kurulmasına yönelik olarak 10 arkadaşımızla birlikte 21 Haziran 1967 tarihinde dilekçe verdik. EMO Yönetim Kurulu'na birlikte ilettiğimiz dilekçenin kabul görmesiyle çalışmalar başlamış oldu. Şube kurulumuna yönelik olarak imza veren arkadaşlarımızın tümü o yıllarda

kent içi elektrik dağıtım hizmetlerini de yürüten ESHOT'ta çalışıyordu. Açıkçası o dönemde ESHOT'ta yaşadığımız sorunlar bizi EMO'nun İzmir'de şubeleşmesi için çalışma yapmaya zorladı. Dilekçede bir numaralı isim benimkiydi. Çünkü, en çok sorunu ben yaşıyordum.

İlerleyen yıllarda hepimiz Şube kurulmasının faydalarını gördük, Şube; O dönem bizim kişisel olarak gördüğümüz aslında mesleğin gelişimini de etkileyen sorunlarımıza müdahil oldu. ESHOT'tan sonra benimde içinde bulunduğum bazı arkadaşlar özel sektöre geçerken, bazı arkadaşlarımız da Etibank gibi kamu kuruluşlarında görev yapmaya devam etti. Kabaca ESHOT'tan yetişen 60-65 dolayındaki meslektaş, mesleğin İzmir'deki gelişimini ve EMO'nun şubeleşmesini sağladı. ESHOT ve Elektrik Fabrikası bünyesinde o dönem, 1965-1966 yıllarında düzenlenen özel eğitimlerin ve yayınların çok faydası oldu. Bu eğitimlerde santralin tarihçesinden teknik konulara kadar farklı başlıklar altında tüm teknik personel eğitime tabi tutuldu. Mesai sonrası, vardiya değişiminde yapılan bu eğitimlerde

hem konuları teorik olarak anlatıyor hem de uygulama örnekleriyle eğitimi destekliyorduk. Bu eğitimlerde aslında biz de öğreniyorduk.

EMO -Şube'nin kuruluşu, çalışmalar için mekan sağlanmasına yönelik çalışmalarda zorluklar yaşadınız mı? O yılları anlatabilir misiniz?

Şube kuruluşundan önce de ESHOT'ta yaşanan atama, görevlendirme gibi sorunları düzenli olarak EMO'ya bildirirdik. Bir mühendisin eğitimi ve yeteneğine uygun olmayan görev verilmesine karşı EMO hep girişimde bulunuldu. İçişleri Bakanlığı'na varıncaya kadar konuyu takip edilirdi. EMO'nun ilgisi artması, arkadaşları toplanıp şube kuruluş dilekçesi vermemize vesile oldu. Açıkçası ilk aylarda çalışma için İnşaat Mühendisleri Odası'nın olanaklarından faydalandık. Sonrasında kiralık bir yer tutularak çalışmalara başlandı. EMO merkezi bize o yıllarda çok yardımcı oldu. Gerek yerin kiralanması gerekse de Alsancak'taki binanın satın alınmasına destek oldular. Bina alımında İzmir'deki arkadaşlarımızın hepsinin desteği oldu.

EMO -Mesleki deneyimizle, teknolojik gelişimi de göz önünde bulundurarak, mesleki gelişimi değerlendirebilir misiniz? Genç mühendisler neler tavsiye edersiniz?

Genç meslektaşların kendini geliştirmesi, mesleğin genel gelişimi açısından son derece önemlidir. Bu nedenle üniversite verilen teknik eğitimle yetinmemeliler. Kendilerini geliştirmek için EMO'nun yayınlarını takip etmelerini öneririm. EMO'nun arşivi, raporları, şube bültenleri yol gösterir. Ben dahil olmak üzere deneyimli meslektaşlarına danışsınlar. Şubemizin bu amaçla düzenlediği seminerlere katılarak, deneyimli meslektaşlarından faydalanmalarını tavsiye ederim.

